

דף עב.

עין משפט א.

אה"ע סימן קב סעיף ד
עין לעיל עא: עין משפט ד.

עין משפט ב.

אה"ע סימן קמה סעיף א

א. אמר לה הרי זה גיטך אם מתי, או אם מתי מחולי זה, או לאחר מיתה אינו גט^א. וי"א דהוי ספק גט^ב.

עין משפט ג.

אה"ע סימן קמה סעיף ב

ב. אמר לה הרי זה גיטך מהיום אם מתי, או מעכשיו אם מתי, הרי זה גט^א, וכשימות תהיה מגורשת. ויותר טוב שיאמר מעכשיו משיאמר מהיום, שאם אמר מהיום ומת בתוך היום, שמא אין דעתו אלא בסוף היום, ואין גט לאחר מיתה.

עין משפט ד.

אה"ע סימן קמה סעיף ג

ג. הרי זה גיטך מהיום או מעכשיו, "ולאחר" מיתה, ומת הרי זו ספק

מ. ואין להקשות מדוע לא נאמר תנאי בטל ומעשה קיים שהרי לא כפל תנאו וא"כ המעשה קיים, דכל האומר אם מתי כאומר לאחר מיתה והוי כאילו קובע זמן לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה, דאין צריך דיני התנאים. עין ב"ש.
נ. הספק אם הלכה כר' יוסי שאמר זמן של שטר מוכיח עליו והוי כאלו אמר מהיום. ב"ש.
ס. אם מתי תרי לשונות משמע, גם מעכשיו וגם לאחר מיתה, וע"כ כשאומר מהיום כמאן דאמר מעכשיו. ואם לא אמר מהיום כמאן דאמר לאחר מיתה דמי. וישנה מחלוקת אם דעתו שיחול הגט מיד ואז אפי' אין הגט קיים בעת המיתה מגורשת, דגירושין חלין מיד, וכן הוא דעת הרי"ף והרמב"ם בפ"ט הלכה י"ט. אבל לדעת הרא"ש והטור כוונתו שיתחיל מעכשיו התנאי ויחול הגט שעה אחת לפני המיתה, וע"כ אם הגט לא קיים לפני המיתה אינה מגורשת. ולפי המורדכי אם אינו קיים לפני המיתה תצא. ודע דבכריתא בריא המגרש במעכשיו אם מתי שהגירושין חלין מיד, לא בעינן שהגט יהיה שעה לפני המיתה, אבל בשכ"מ ס"ל דכוונתו שיתאחר הגט כמה שיותר וע"כ צריך שהגט יהיה קיים לפני המיתה. ולענין להתייחד עמה במגרש במעכשיו אם מתי, לשיטת הרי"ף והרמב"ם אם התייחד עמה לפני עדים יש חשש קידושין, דשמא ימות ויחול הגט למפרע מיד, ואפשר שביחוד קידש אותה. ובלא עדים ישנו איסור יחוד, אבל גט ישן לא שייך כאן דהא הגט חל מיד כשימות, ואם לא ימות אז היא אשתו, ולשיטת הרא"ש והטור ישנו גם חשש גט ישן שהרי הגט עדיין לא חל עד שעה לפני המיתה, ויש חשש ביטול ועיין ב"ש ס"ק ג'.

מגורשת, שמא אחר שאמר מעכשיו או מהיום, חזר בו מלשון מעכשיו או מהיום, וסמכה דעתו על לאחר מיתה ^ע.

עין משפט ה. אה"ע סימן קמה פ"ה ז

ז הרי זה גיטיך מעכשיו ואם מתי מחולי זה, ועמד, והלך בשוק וחלה ומת, אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת, הרי זה גט, אפילו הלך בלא משענת; ואם לאו, אינו גט. ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק, הרי זה גט ואינו צריך אומד.

עין משפט ו.ז. חו"מ סימן רנח פ"ה א

א. שטר מתנת בריא שכתוב בו שיקנה פלוני שדה פלונית לאחר מיתה, בין שהיה בשטר קנין בין שלא היה בו קנין כיון שכתוב בו זמן ובזמן הזה היה חי הנותן, הזמן מוכיח שמחיים הקנה לו ^פ, ואין אומרים שכוונתו היתה שלא יזכה בו אלא לאחר מיתה, ואז אין במתנתו כלום ^צ, שאם היה בדעתו כך לא היה כותב בו זמן.

הגה: והוי כאילו כתב בו "מהיום" או "מעכשיו" ולאחר מיתה.

א ב. מה שכותבים בכל המתנות ושטרי מכר מעכשיו אע"פ שיש בשטר

^ע. כאן לא אמר אם מתי, אלא במקום אם מתי אמר מעכשיו "ולאחר מיתה", ובזה הספק שמא אחר שאמר מעכשיו או מהיום בהמשך דיבורו שאמר ולאחר מיתה, חזר בו ממעכשיו או מהיום וע"כ ספק מגורשת, ממשנה וגמ' שם.

^פ. רמב"ם פ"ב מזכיה הלכה ט"ו שפסק כר' יוסי במשנה ב"ב קל"ו ע"א שזמנו של שטר מוכיח עליו ומה שאמרו בגיטין פ"ה ע"ב שהתקין רבא בלשון הגט מיומא דנן ולעלם כדי לאפוקי מר' יוסי האומר זמנו של שטר מוכיח עליו וכן נפסק באבה"ע"ז סי' קמ"ד, תירץ הרי"ף דבאיסורא החמיר רבא, וכ"כ הרשב"ם ב"ב ד"ה מוכיח. וכתב הסמ"ע בס"ק א' דאין חילוק בין נכתב הזמן בתחילת השטר או בסופו.

^צ. וכדאמר ליה רב הונא לרב נחמן שם ב"ב היינו טעמא דר"י, וכך פירש הסמ"ע בס"ק ב' דברי השו"ע.

ואז קנה בגוף מיד עם כתיבת ומסירת השטר לידו, שהרי בזמן שכתוב הקנהו מהיום. וברור שכל זמן שלא הגיע השטר ליד המקבל שיכול הנותן לחזור בו. סמ"ע ס"ק ג'. ואע"פ שבעלמא קימ"ל דסתם קנין כאומר מעכשיו, וקנה מיד אפי' קודם שנכתב השטר, שאני כאן כיון שהזכיר במתנה לאחר מיתה, ע"כ בעינן שיגיע השטר לידו. סמ"ע ס"ק ד'.

זמן המוכיח עליו, זה רק לשופרא דמילתא, אע"פ שאינו צריך.
ואם יש בשטר קנין ^ק קונה הגוף מיד אפי' אין בו זמן ולא כתב מהיום
או מעכשיו.

הגה: שכל קנין כמעכשיו ^ר הוא.

דף עב:

ח"מ סימן רנ סעיף ב

עין משפט א.

ב. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ולא שייר כלום ^ש אע"פ שקנו
מידו אם עמד ונתרפא לגמרי המתנה בטלה ^ת ממילא.

^ק. מב"ב קל"ו ע"א, והיינו שנזכר הקנין בשטר, והטעם כמו שכתב הרמ"א אח"כ דכשיו
קנין הוא כמעכשיו, אבל בעל פה כשאמר אחר ל' יום, אפי' שיש קנין לא הוא כמעכשיו
כמו שכתב הסמ"ע בס"ק ד'. ובפעמוני זהב האריך ליישב מדוע בסי' קצ"ה סעיף ה' פסק
מין דאם אמר לו הקונה תקנה סודר זה ותקנה חפציו לי לאחר ל' יום לא קנה, ומדוע לא
נאמר שכל קנין הוא כאומר מעכשיו. ותירץ ששם אמר בלשון תקנה חפציו לי דמשמע
להבא דהיינו אחר ל' יום ולא מהני כי חזר הסודר אחר הל' יום לבעליו, אבל כאן איירי
שאומר לו קבל בקנין ולא מזכיר שיקנה להבא ומשמעותו מעכשיו הקנין פועל. ועיין בפ"ת
ס"ק ב' שהביא בשם הנו"ב תניינא חו"מ סי' מ"ז מה שתירץ על קושיא זו. אך בסמ"ע
ס"ק ד' הרגיש בזה כמו שמביאו הנתיבות בס"ק א' בחידושים.

^ר. ותמה בפעמוני זהב מסי' ר"ז סעיף י"ד בדינא דאסמכתא שאין מתבטלת האסמכתא
אלא במקום שכתב מעכשיו אבל בקנין לחוד לא מבטל האסמכתא, וא"כ קשה הואיל
והקנין הוא כמעכשיו למה לא יועיל לבד לבטל האסמכתא, דהרי כל עיקר מעכשיו שמהני
משום כשנכתב אמרין גילה דעתו שמעכשיו הקנה לו וכתב שמצא קושיא זו בשם מהר"ם
גאלאנטי ותירץ שם דבמתנה שאני שגמר ומקנה באמר מעכשיו אבל במכר שאומר באם
יהיה כך או יהיה כך גם בקנין לא הוא כמעכשיו, ע"ש.

^ש. ממשנה ב"ב קמ"ו ע"ב, ולשון המשנה לא שייר קרקע כל שהוא, ומבואר בגמ' ק"נ
ע"ב דקרקע לאו דוקא, וכ"כ הרי"ף, והרמב"ם בפ"ח מזכיה הלכה י"ד. אבל אם שייר הוא
מתנת בריא.

וה"ה אם מחל לאחד שחייב לו בכלל צוואתו אף שמחילה א"צ קנין מ"מ אם עמד חוזר
והמחילה בטלה, דלא עדיפא המחילה של החוב מקנין בשאר דברים. סמ"ע ס"ק ה'.
ובביאורים ס"ק ב' כתב דיכול לחזור מהמחילה של החוב אפי' עדיין בחוליו.

^ת. ואפי' הגיעה לידו המתנה קודם שעמד. ש"ך ס"ק א'. כך משמע מסעיף ד' בהרמ"א.
ובשכיב מרע שהקדיש שמהני היינו שאמר "מהיום" או שלגבי הקדש א"א להוציא
מההקדש מספק כיון שזו בעיא דלא איפשטא. ע"ש.

הגה: ואפי' התנה בשעת המתנה שלא יכול לחזור ^א אם לא קנו מידו, אם עמד חוזר.

ב ג. שכיב מרע שלא שייר כלום אם נתרפא אך לא לגמרי אלא יצא מחולי זה ונפל לחולי אחר ^ב, אם לא עמד ולא הלך בשוק אפי' בנשען על מקלו, מתנתו מתנה.

הגה: אע"פ שהלך על משענתו בביתו ^ג לאו כלום.

ב ד. עמד בין חולי שצוה בו ובין החולי שמת ממנו והלך ונשען במקלו בשוק, אומדין אותו ע"פ רופאים אם מחמת החולי הראשון מת, מתנתו קיימת, ואם לאו אינה מתנה ^ד. ואם הלך בשוק בלא משענת אינו צריך אומד הרופאים ובטלה מתנתו הראשונה.

עין משפט ב. **אח"ע סימן קמא סעיף טז**

טז יז. האומר כתבו גט לאשתי כותבים ואין נותנים עד שיאמר תנו, חוץ ממסוכן שקפץ עליו החולי מיד, והיוצא בשיירה למדברות, והיוצא בקולר אף על עסקי ממון, והמפרש בים ^ה.

עין משפט ג. **חור"מ סימן רנ סעיף א**

א א. מתנת שכיב מרע א"צ להקנותה בשום אחד מדרכי ההקנאה ^ו, שדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין הם ^ז.

- א.** מתשובת הרשב"א ח"א סי' תתקע"ה. וריב"ש סי' ר"ז. שלא תיקנו חז"ל ככתובין וכמסורין רק אם ימות וכיון שלא מת חוזר כיון שלא היה קנין כדין. סמ"ע ס"ק ז'.
- ב.** מימרא דר"א משמו של רב, בגיטין ע"ג ע"א.
- ג.** ממדכי בפ' אלמנה ניונית כתובות סי' רמ"ח, וב"ב סי' תרל"א.
- ד.** רמב"ם פ"ח מזכיה הלכה כ"ה.
- ה.** מבתרא קס"ז ע"א. ועיין בב"י שדוקא אם קפץ עליו החולי מיד, אבל אם לא קפץ עליו מיד אין נותנים די"ל מדוע לא אמר לפני כן תנו אם דעתו לתת.
- ו.** מחלוקת ר"א, וחכמים ור"י ב"ב קנ"ו ע"א, והלכה כרבנן ור' יהושע וכך פסק רב נחמן.
- ז.** ב"ב קנ"א ע"א, וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מזכיה הלכה ב'.
- ז.** ותיקנו חז"ל כך כדי שלא תיטרף דעתו. סמ"ע ס"ק א'. אם קרקעות הם הרי כאילו כתב לו שדי נתונה לך ומסר לו השטר, ואם מטלטלין הם שאינם נקנים בשטר, הרי הם

הגה: ואין חילוק בין ציוה לתת מיד לאחר מותו או שציוה ליורשיו ליתן לאחר זמן **ח**. אבל אם לא ציוה לתת דבר זה, אלא מינה אפוטרופוס ונתן לו רשות לחלק כפי רצונם ועשייתם תהיה כעשייתו, י"א שאין בדבריו כלום שמיד שמת **ט** נפלו הנכסים לפני היורשים ונתבטלה מתנתו. וי"א דדבריו קיימין **י**.

כמסורין ליד המקבל המתנה ומטעם זה יכול להקנות השכיב מרע שטרי חוב שיש לו על אחרים, דדיבורו נחשב כאילו כתב לו קנה לך איהו וכל שיעבודיה ומסר הכתב למקבל. סמ"ע ס"ג ק'.

ח. מתשובת הרשב"א ח"א סי' קכ"ה.

ט. ואז אין שייך לומר דדבריו ככתובין וכמסורין שגם אם כתובין הרי לא נתן לו בחייו כלום, וקודם הנתינה כבר נפלו לפני היורשים. סמ"ע ס"ק ד'. וי"א אלו הוא תשובת הרשב"א ח"א סי' תש"ד.
י. מרדכי בשם הרשב"ם.